

PAOLO MENGOZZI
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. november 6.¹

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel a Landesarbeitsgericht Düsseldorf a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv² 1. cikke (1) bekezdése a) és b) pontjának értelmezésére vonatkozó kérdést terjeszt a Bíróság elé.

I – Jogi háttér

A – *A közösségi jog*

3. A 2001/23 irányelv (1), (2) és (3) preambulumbekezdése így szól:

2. E kérdés a Dietmar Klarenberg által a Ferrotron Technologies GmbH-val (a továbbiakban: Ferrotron) szemben indított jogvita keretében, azon munkaszerződés alperessel történő fenntartásának tárgyában merül fel, amelyet a felperes az Electrotechnology GmbH-val (a továbbiakban: ET) kötött.

„A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek és ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1977. február 14-i 77/187/EGK tanácsi irányelv³ jelentősen módosult. Az áttekinthetőség és a célszerűség érdekében ezért azt kodifikálni kell.

¹ – Eredeti nyelv: olasz.

² – HL L 82., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 98. o.

³ – HL L 61., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 98. o.

A gazdasági fejlődés következtében mind nemzeti, mind pedig közösségi szinten változások következnek be a vállalkozások szerkezetében, a vállalkozások és az üzletek, valamint ezek részeinek szerződés alapján vagy egyesülés útján más munkáltatókhoz történő átruházásával.

amelynek célja, hogy fő vagy kiegészítő gazdasági tevékenységet folytasson.”

Szükség van a munkavállalók védelmére a munkáltató személyének megváltozása esetén, különös tekintettel jogaik védelmének biztosítására.”

5. Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az átadót illetően, az átruházás napján fennálló munkaszerződésből vagy munkaviszonyból eredő jogok és kötelezettségek az ilyen átruházásból eredően átszállnak a kedvezményezettre.”

4. A 2001/23 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja ekként rendelkezik:

B – *A nemzeti jog*

„a) Ezt az irányelvet kell alkalmazni valamely vállalkozás, üzlet vagy ezek egy részének más munkáltató részére szerződés alapján történő átruházása vagy összefonódása esetén [helyesen: szerződés vagy egyesülés alapján történő átruházása esetén].

6. A 2001/23 irányelvet és az azt megelőző irányelveket⁴ a német polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch vagy BGB) 613a. cikke ültette át a német jogba. E cikk (1) bekezdése ekként rendelkezik:

b) Az a) albekezdésnek [helyesen: pontnak] és ennek a cikknek a további rendelkezései tárgyában [helyesen: sérelme nélkül], ezen irányelv értelmében akkor jön létre átruházás, ha olyan gazdasági egység kerül átruházásra, amely megtartja identitását, azaz az erőforrások olyan szervezett csoportja marad,

„Egy üzlet vagy annak része jogügylettel történő átruházása esetén az átruházás időpontjában fennálló munkaviszonyokból

⁴ – A fenti 3. pontban hivatkozott 77/187/EGK irányelv és a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 77/187/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 1998. június 29-i 98/50/EK tanácsi irányelv (HL L 201., 88. o.).

származó jogok és kötelezettségek a jogutódra szállnak át.”

letén termékkonceptióra és -gyártásra szakosodott.

II – Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

7. D. Klarenberg, az alapeljárás felperese, 1989. január 1-jétől állt az ET, egy, az ipari automatizálás, valamint mérés- és szabályozástechnológia ágazatában működő társaság alkalmazásában. 1992. május 1-jén D. Klarenberget az ET F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS (Kutatás és fejlesztés/Elektronikus rendszerek/Hálózat/IBS) részlegvezetőjének nevezték ki. E részleg három csoportból állt: az F+E/ET Systeme (K+F/ET-rendszerek), amelynek D. Klarenberg közvetlen vezetője volt, az EDV/Netzwerk/Serversysteme/Datensicherung (az elektronikus adatfeldolgozás/hálózat/szerverrendszerek/adatbiztosítás) és a Neumann úr által vezetett Produktion/Schaltschränke/Platinen (Gyártás/kapcsolószekrények/platinák) csoportokból állt, aki az egész részleg helyettes vezetője is volt.

8. A Ferrotron, az alapeljárás alperese, a kohászati mérés- és ellenőrzéstechnológia terü-

9. 2005. november 22-én az ET a Ferrotronnal és annak az Amerikai Egyesült Államokban székhellyel rendelkező anyavállalatával „Asset and Business Share and Purchase Agreement” elnevezésű szerződést kötött az ET által kifejlesztett következő termékcsaládokra vonatkozóan: ET-DecNT (fényíves villamos kemencékhez kifejlesztett digitális elektródaszabályozások), FT7000, ET-TempNET és ET-OxyNet (kohászati mérőrendszerek). Valamennyi szóban forgó termék az F+E/ET Systeme csoport alá tartozott. E szerződés alapján az alperes anyavállalata szerezte meg valamennyi jogot a termékekre vonatkozó szoftvereken, szabadalmakon, szabadalmi bejelentéseken és találmányokon, valamint a termékneveken és a műszaki know-how-n. Az alperes szerezte meg a fejlesztési hardvert, a termékanyagletart, továbbá a szállító- és vevőlistát. Az alperes átvette továbbá az ET néhány munkavállalóját, köztük Neumann urat, az F+E/ET-Systeme/Netzwerk/IBS helyettes részlegvezetőjét, valamint az F+E/ET-Systeme csoportnál dolgozó mérnököket, Heck, Thiessen és Pavlina urakat.

10. A szerződés tárgyát képező termékeket beillesztették a Ferrotron kínálatában korábban is szereplő termékkörbe, és az ET

régi munkavállalóit integrálták az alperes már fennálló szervezeti felépítésébe. Az említett munkavállalók egyébként a Ferrotron által az ET-től megszerzettekén kívül más termékekkel összefüggő feladatokat is ellátnak.

értelmében egy vállalkozás, illetve üzlet valamely részének szerződés alapján más munkáltató részére történő átruházásáról, ha a vállalkozás, illetve üzlet részét az új munkáltató alatt szervezetenként önálló vállalkozás-, illetve üzletrészként működtetik tovább?”

11. 2006. július 17-én fizetéseképtelenségi eljárás indult az ET ellen.

III – Értékelés

12. Az Arbeitsgericht Wesel előtt benyújtott keresetével D. Klarenberg azt kérte, hogy a Bíróság kötelezze a Ferrotront az ET-vel kötött munkaszerződésének fenntartására, továbbfoglalkoztatva őt. Mivel az Arbeitsgericht keresetét elutasította, D. Klarenberg fellebbezést nyújtott be a Landesarbeitsgericht Düsseldorf előtt, amelyben elsődlegesen azt kérte, hogy a Bíróság kötelezze az alperest az ET-vel 1989. január 1-jén kötött munkaszerződésben foglalt feltételek szerinti, részlegvezetőkénti továbbfoglalkoztatására, másodlagosan pedig állapítsa meg, hogy a felek között 2005. december 9. óta munkaviszony áll fenn.

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságára és tárgyára vonatkozó előzetes észrevételek

14. A Ferrotron vitatja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés jelentőségét az alapjogvita megoldása szempontjából, és hivatkozik három érvet hoz fel.

13. A Landesarbeitsgericht Düsseldorf, mivel úgy vélte, hogy a jogvita megoldása a 2001/23 irányelv értelmezésétől függ, felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

15. Először is azt állítja, hogy a 2001/23 irányelv értelmében vett átruházás fennállása kizárt, hiszen nem bizonyították, hogy a Ferrotron által átvett elemek olyan egységet alkotnak, amely ilyen átruházás tárgyát képezheti. Másodsorban a Ferrotron megjegyzi, hogy még ha úgy is kellene tekinteni, hogy az említett irányelv értelmében vett vállalkozásátruházás történt, ez nem jelenti a felperes munkaszerződésének átruházását, hiszen az utóbbi által az ET-nél gyakorolt funkciók nagy részét az F+E/ET-Systeme egységen kívüli egyéb egységeknél végezte, azok tehát

„Csak akkor van-e szó a 2001/23/EK irányelv 1. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja

nem kapcsolódhattak ezen egységhez.⁵ Harmadsorban az alperes úgy véli, hogy a felperesnek nem áll jogában a szerződésének átszállására hivatkozni, hiszen bár tudomása volt a Ferrotron és az ET között létrejött megállapodásról, mégis megvárta, hogy utóbbi fizetéseképtelensége nyilvánvalóvá váljon, ahhoz hogy az alperessel szembeni igényeire hivatkozzon.

vizsgálhatja – keretében előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell.⁷ A Bíróság tehát csak akkor utasíthat el egy nemzeti bíróság által elé terjesztett kérelmet, amennyiben nyilvánvaló, hogy a közösségi jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával.⁸

16. A fent bemutatott érvekkel az alperes tehát azt kéri, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságát annak fényében vizsgálja, hogy az az alapjogvita megoldása szempontjából hasznos-e. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében kizárólag a nemzeti bíróságokra tartozik, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje az előzetes döntéshozatalnak az ítélethozatalhoz való szükségességét, valamint a Bíróság elé terjesztett kérdéseinek a relevanciáját.⁶ Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott ténybeli és jogi háttér – amelynek helytállóságát a Bíróság nem

17. Márpedig az alperes érvei nem tűnnek alkalmasnak arra, hogy megdöntsék a jelen jogvita tárgyát képező kérdés releváns voltának a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata alapján fennálló vélelmét.

18. Különösen, ami a Ferrotron azon érvét illeti, amely szerint nem bizonyított, hogy olyan egységről lenne szó, amely átruházás tárgyát képezheti, megjegyzem továbbá, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nyilvánvalóan épp ezzel ellentétes feltételezésből indul ki, miszerint az ET és a Ferrotron között létrejött megállapodással érintett F+E/ET-Systeme egység esetében „az üzletnek a BGB 613a. §-a (1) bekezdésének első mondata értelmében vett valamely részéről van szó, amely a lényegi anyagi üzleti eszközök, valamint az erre vonatkozó ügyfél- és szállítói lista alperes általi megszerzése, továbbá a know-how-t hordozó személyek egy részének alperes általi átvétele, valamint az alperes

5 – Közbevetőleg megjegyzem, hogy a 186/83. sz., Botzen és társai ügyben 1985. február 7-én hozott ítéletben (EBHT 1985., 519. o.) a Bíróságnak már alkalma nyílt a Ferrotron érveinek ezen második csoportja által felvetett kérdéssel analóg előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tárgyában állást foglalni. Ebben az ítéletben a Bíróság kifejtette, hogy olyan esetben, amennyiben az átruházás csak egy üzletet vagy annak egy részét, vagyis a vállalkozás egy részét érinti, az irányelv által nyújtott védelem kiterjed a *vállalkozás e része alá beosztott munkavállalókra is*, mivel „a munkaviszony lényegében a munkavállaló és a vállalkozás vagy üzlet azon része közötti kötelék által jellemezhető, amely alá a munkavállaló a feladat végzése céljából be van osztva” (15. pont). Ezenkívül a C-51/00. sz. Temco-ügyben 2002. január 24-én hozott ítéletben (EBHT 2002., I-969. o.) a Bíróság kifejtette, hogy üzletész átruházása esetén „azt, hogy az irányelv értelmében vett átruházásról van-e szó, nem befolyásolja, hogy az átadó vállalkozás továbbra is fennmarad azt követően, hogy valamely tevékenységét egy másik vállalkozás átvette, és ez a vállalkozás megtartotta az e tevékenység végzésével megbízott személyzet egy részét, mivel a különválasztott tevékenység önmagában gazdasági egységet alkot” (29. pont).

6 – Lásd a C-448/98. sz. Guimont-ügyben 2000. december 5-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-10663. o.) 22. pontját; és a C-515/99., C-519/99.–C-524/99. és C-526/99.–C-540/99. sz., Reisch és társai egyesített ügyekben 2002. március 5-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-2157. o.) 25. pontját).

7 – Lásd a C-213/04. sz. Burtscher-ügyben 2005. december 1-jén hozott ítélet (EBHT 2005., I-10309. o.) 35. pontját).

8 – Lásd a C-281/98. sz. Angonese-ügyben 2000. június 6-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-4139. o.) 18. pontját.

anyavállalata által a lényegi termékeken és technológiákon fennálló jogok megszerzése révén az alperesre átruházásra került”⁹. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor kételyeit fejezi ki a tekintetben, hogy a szóban forgó műveletet a 2001/23 irányelvet átültető nemzeti jogszabály értelmében átruházásnak lehet-e tekinteni azon körülményre figyelemmel, hogy az átruházott egység a kedvezményezettnek nem őrizte meg szervezeti önállóságát.

19. Az előzetes döntéshozatalra utalásnak tehát nem képezi tárgyát az a kérdés, hogy az átruházás időpontjában létezett-e az átruházásra alkalmas egység.

B – Az átruházás 2001/23 irányelv szerinti fogalmáról

20. A 77/187 irányelv¹⁰ kezdetben nem tartalmazta az átruházás fogalmának meghatározását. E meghatározást csupán a 98/50 irányelv¹¹ vezette be a 77/187 irányelv szövegébe 1. cikkének módosításával. E módosítással kapcsolatban a 98/50 irányelv (4) preambulumbekkezdése kifejtette, hogy a jogbiztonság és az átláthatóság érdekében szükségessé vált „az átruházás jogi fogalmának tisztázása a Bíróság esetjogának fényében”, és pontosította, hogy e módosítás

nem változtatja meg a 77/187 irányelvnek a Bíróság által értelmezett hatályát.

21. Az átruházás fogalmának a 98/50 irányelvvel bevezetett meghatározásával azonos meghatározása szerepel a 77/187 irányelvet hatályon kívül helyező 2001/23 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének b) pontjában. A 2001/23 irányelv (8) preambulumbekkezdése átveszi a 98/50 irányelv (4) preambulumbekkezdésének tartalmát, megerősítve ezáltal a 77/187 irányelvvel fennálló nemcsak normatív, de értelmezési folytonosságot is, amely irányelvnek a 2001/23 irányelv a kodifikációja.¹²

22. Az átruházás 2001/23 irányelv szerinti fogalmának tisztázása végett tehát a Bíróságnak a 77/187 irányelv értelmezése alkalmasan kidolgozott ítélkezési gyakorlatára kell hivatkozni.

23. Az irányelv tárgyi hatálya kezdettől fogva különösen tág keretek között került meghatározásra: e hatály alá tartozik „minden olyan eset, amikor szerződés vagy egyesülés keretében változás történik a vállalkozás vagy üzlet működtetéséért felelős természetes vagy jogi személyben, aki e tényből adódóan a munkáltatói kötelezettségeket a vállalkozásnál vagy

9 – Lásd az előzetes döntéshozatalra utaló határozat II. részének 3. pontját.

10 – Lásd a fenti 3. pontot.

11 – Lásd a fenti 4. lábjegyzetet.

12 – Lásd a 2001/23 irányelv (1) preambulumbekkezdését.

üzletnél dolgozó alkalmazottakkal szerződésben rögzíti¹³.

24. A Spijkers-ügyben 1986-ban hozott ítéletben¹⁴ a Bíróság, melyhez a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) azon kérdés tárgyában fordult, hogy mely tényezőket kell tekintetbe venni annak megállapítása során, hogy a 77/187 irányelv értelmében vett átruházásról van-e szó, az átruházás fogalmának olyan meghatározását adta, melynek kifejezéseit az ezt követő ítélkezési gyakorlat rendszeresen átveszi.

25. Ezen ítéletében a Bíróság megállapította mindenekelőtt, hogy tekintettel a 77/187 irányelv céljára, amely „a gazdasági egység keretén belül fennálló munkaviszony folyamatosságának a tulajdonos személyének változásától függetlenül történő biztosítása”, annak eldöntése során, hogy az említett irányelv értelmében vett átruházásról, nem pedig az eszközök egyszerű elidegenítéséről van-e szó, az a döntő feltétel, hogy „a kérdéses egység *megtartja-e azonosságát*”¹⁵. A Bíróság ezt követően pontosította, hogy a Hooge Raad der Nederlanden által vizsgálgathoz hasonló esetben, amikor az átruházás idején az átadó már nem folytatott vállalkozási tevékenységet, meg kell vizsgálni, hogy „továbbra is létező egység került-e átruházásra, ami különösen abból a tényből következik, ha ugyanazokkal vagy hasonló gazdasági tevékenységi körrel történő működtetését az új munkáltató tény-

legesen folytatja vagy újrakezdi”¹⁶. A Bíróság kifejtette továbbá, hogy annak meghatározásához, hogy e feltételek teljesülnek-e, „a szóban forgó műveletet jellemző összes ténybeli körülményt figyelembe kell venni, többek között a szóban forgó vállalkozás- vagy üzlettípust, azt, hogy sor kerül-e tárgyi eszköz, úgymint épületek és ingóságok átruházására vagy sem, az immateriális javak átruházáskori értékét, azt, hogy az új vállalatvezető átveszi-e, vagy sem a munkaerő-állomány nagy részét, azt, hogy van-e ügyfélkör-átruházás, vagy sem, valamint az átruházás előtt és után végzett tevékenységek közötti hasonlóság mértékét és e tevékenységek esetleges felfüggesztésének időtartamát”¹⁷. Ezen tényelemek mindegyike azonban, amint arra a Bíróság rámutatott, „a valamennyi tényezőre vonatkozóan elvégzendő megítélés szempontjainak csupán egy részét jelentik, és emiatt nem lehet őket elszigetelten értékelni”¹⁸. Végezetül a Bíróság rámutatott, hogy a ténybeli értékelés, amely annak meghatározásához szükséges, hogy az irányelv szerinti átruházásról van-e szó, a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik, a Bíróság által előírt értelmezési szempontok fényében.

26. A Spijkers-ügyben hozott ítéletben, az ezt követő ítélkezési gyakorlat legnagyobb részéhez hasonlóan, legalábbis a '90-es évek végéig,¹⁹ a Bíróság különös jelentőséget tulaj-

16 – 12. és 15. pont.

17 – 13. pont.

18 – 13. pont.

19 – Lásd többek között a 324/86. sz. Daddy's Dance Hall ügyben 1988. február 10-én hozott ítélet (EBHT 1988., 739. o.) 10. pontját; a fenti 13. lábjegyzetben hivatkozott Bork International és társai ügyben hozott ítélet 14. pontját; a C-29/91. sz. Redmond Stichting ügyben 1992. május 19-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-3189. o.) 31. pontját; a C-209/91. sz., Watson Rask és Christensen ügyben 1992. november 12-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-5755. o.) 19. pontját és a C-171/94. és C-172/94. sz., Merckx és Neuhuys egyesített ügyekben 1996. március 7-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-1253. o.) 16. pontját.

13 – Lásd a 287/86. sz. Ny Mølle Kro ügyben 1987. december 17-én hozott ítélet (EBHT 1987., 5465. o.) 12. pontját, a 144/87. és 145/875. sz., Berg és Busschers egyesített ügyekben 1988. május 5-én hozott ítélet (EBHT 1988., 2559. o.) 17. pontját, valamint a 101/87. sz., Bork International és társai ügyben 1988. június 15-én hozott ítélet (EBHT 1988., 3057. o.) 13. pontját).

14 – Lásd a 24/85. sz. ügyben 1986. március 18-án hozott ítéletet (EBHT 1986., 1119. o.).

15 – 11. pont, kiemelés tőlem.

donított annak a körülménynek, hogy az átadó szakmai tevékenységét vagy ahhoz hasonló tevékenységet *a kedvezményezett folytatta vagy újrakezdte-e*. Az átruházott gazdasági egység alkalmassága identitásának megtartására, úgy tűnt, egybeesik azon képességével, hogy az átruházást követően „működő- és életképes maradjon”²⁰. Ezen értelmezést megerősíteni látszott az a körülmény, hogy a Bíróság csak fizetéképtelen vagy felszámolás alatt álló vállalkozások esetében zárta ki, hogy átruházásról lenne szó.²¹ Egyébiránt a Bíróság ezen ítélkezési gyakorlat keretében ugyancsak különbséget tett azon kollektív fizetéképtelenségi eljárások között, melyek a vagyon felszámolása céljából indulnak, és azok között, melyek a vállalkozási tevékenység folytatását készítik elő: ezen utóbbi esetben az irányelv továbbra is alkalmazandó maradt.²²

27. A Süzen-ügyben hozott ítélet²³ mindazonáltal az irányvonal változását mutatja a korábbi határozatokhoz képest.

28. Ezen ügyben a Bíróságnak azt kellett meghatároznia, hogy a 77/187 irányelv alkalmazható-e olyan tényállás esetén, amikor a megbízó, aki helyiségeinek tisztítási munká-

ival megbízott egy vállalkozót, ezen utóbbival felmondja a szerződést, és hasonló munkák kivitelezésének céljából új szerződést köt egy második vállalkozóval, anélkül hogy a művelthez társulna vagyontárgyak, materiális vagy immateriális javak átruházása, vagy hogy az új vállalkozó átvénné a szerződés végrehajtásával a jogelőd által megbízott személyzet jelentős részét. A Bíróság, miután akként határozta meg a gazdasági egység fogalmát, mint „személyek és erőforrások szervezett csoportja, mely lehetővé teszi egy saját célt követő gazdasági tevékenység kifejtését”²⁴, kimondta, hogy „nem lehet gazdasági egység átruházására következtetni pusztán abból a körülményből, hogy a szerződést elnyerő régi és új fél tevékenysége hasonló”. Ugyanis, folytatja a Bíróság, „egy egységet nem lehet pusztán azzal a tevékenységgel azonosítani, amellyel megbízták”, hiszen „[i]dentitása más hasonló elemekből is összetevődik, mint amilyen az egységet alkotó személyek, az egység besorolása, a munka szervezése, gazdálkodási módszerei vagy adott esetben a működtetéséhez rendelkezésére álló eszközök”.²⁵

29. Ezen irányvonal mentén haladtak az ezt követő ítéletek²⁶ is, amelyekben csökken azon

20 – A kifejezés Mancini főtanácsnoknak a Berg és Busschers egyesített ügyekre vonatkozó indítványából (hivatkozás a fenti 13. lábjegyzetben, EBHT 1988., 2573. o.) származik.

21 – Lásd a 135/83. sz. Abels-ügyben 1985. február 7-én hozott ítéletet (EBHT 1985., 469. o.) és a 105/84. sz. Danmols Inventar ügyben 1985. július 11-én hozott ítéletet (EBHT 1985., 2639.).

22 – Lásd a C-362/89. sz., d’Urso és társai ügyben 1991. július 25-én hozott ítéletet (EBHT 1991., I-4105. o.), a C-472/93. sz., Spano és társai ügyben 1995. december 7-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-4321. o.) 24–29. pontját és a C-319/94. sz. Dethier Équiepmment ügyben 1998. március 12-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-1061. o.) 31. és 32. pontját.

23 – A C-13/95. sz. ügyben 1997. március 11-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-1259. o.).

24 – 13. pont. A Bíróság már a C-48/94. sz. Rygaard-ügyben 1995. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-2745. o.) 20. pontjában kifejtette, hogy „ahhoz, hogy a [77/187] irányelv alkalmazható legyen, az átruházásnak ugyanakkor egy szilárdan megszervezett gazdasági egységen kell alapulnia, amelynek tevékenysége nem korlátozódik egy meghatározott munka elvégzésére”.

25 – 15. pont. Kiemelés tőlem. La Pergola főtanácsnok indítványában azt szorgalmazta, hogy a Bíróság a gazdasági tevékenység folytatásának kritériumát váltsa fel a vagyoni javak átadó és kedvezményezett közötti átruházásának kritériumával.

26 – Lásd a C-127/96., C-229/96. és C-74/97. sz., Hernández Vidal és társai egyesített ügyekben 1998. december 10-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-8179. o.) 30. pontját; a C-173/96. és C-247/96. sz., Hidalgo és társai egyesített ügyekben 1998. december 10-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-8237. o.) 30. pontját; a C-172/99. sz. Liikenne-ügyben 2001. január 25-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-745. o.) 34. pontját és a C-340/01., Abler és társai ügyben 2003. november 20-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-14023. o.) 35. pontját.

tényező központi szerepe, hogy a kedvezményezett folytassa a vállalkozási tevékenységet, és hangsúlyt kap az átruházási művelet jellemző körülmények összességének értékelése. Ezen értékelésen belül ugyanakkor az adott eset sajátosságaitól függően változik, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani az egyes tényezőknak,²⁷ anélkül hogy megjelölhető lenne olyan tényező, amely elvontan a többi tényezőhöz képest nagyobb súllyal bír. E tekintetben a Bíróság éppen ellenkezőleg azt mondta ki, hogy „a munkavállalók jogainak védelme, [amely] az irányelv célja, *nem függhet egyetlen tényező figyelembevételétől*”²⁸, még ha e tényezőt az elvégzendő értékelés alapjául szolgáló tényezők közé kell is számítani.

30. Így például a Bíróság releváns, de nem döntő körülményként értékelte azt a tényt, különösen a szezonális vállalkozások esetében, hogy a vállalkozás az átruházás időpontjában ideiglenesen zárva volt, tehát nem foglalkoztatott alkalmazottakat.²⁹ Ugyanígy, bár a vagyoni eszközök átruházása szerepel azon különböző követelmények között, melyek alapján a művelet átfogó vizsgálatát el kell végezni, ennek hiánya a Bíróság szerint nem zár ki egy ilyen átruházást az irányelv alkalmazásának köréből,³⁰ kivéve ha az érdekelt vállalkozások olyan ágaza-

tokban működnek, amelyekben „a tárgyi eszközök jelentős mértékben hozzájárulnak a tevékenység folytatásához”³¹. Ezen túlmenően, noha azokban az ágazatokban, ahol a tevékenység kizárólag kétkézi munkán alapul, a korábbi vállalkozás által alkalmazott személyzet számát és kompetenciát tekintve jelentős részének a gazdasági tevékenységgel egyetemben történő átvétele elégséges lehet annak megállapításához, hogy az irányelv értelmében vett átruházás történt,³² e körülmény más esetekben elképzelhető, hogy nem lesz meghatározó.³³ Végezetül a *Mayeur*-ügyben hozott ítéletben³⁴ a Bíróság megállapította, hogy nem lehet kizárni azt, hogy „bizonyos körülmények között az olyan tényezők, mint a szervezet, a működés, a finanszírozás, az igazgatás és az alkalmazandó jog szabályai úgy jellemeznek valamely gazdasági egységet, hogy ezen egység átruházása miatt az e tényezőkben bekövetkezett változás ezen egység identitásának megváltozását okozná”³⁵. A Bíróság ugyanakkor kizárta, hogy ez az eset állna fenn az adott ügyben, amikor „valamely település – a közigazgatási jog különös szabályi keretében eljáró közjogi jogi személy – átveszi az általa a közösségnek nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó hirdetési és tájékoztatási tevékenységeket, amelyeket addig a település érdekében nonprofit szervezet, azaz magánjogi jogi személy látott el”³⁶. Ugyanakkor érdemes

27 – Lásd ebben az értelemben a fenti 23. lábjegyzetben hivatkozott *Süzen*-ügyben hozott ítélet 18. pontját és az előző lábjegyzetben hivatkozott *Hernández Vidal* és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 31. pontját; a fenti 5. lábjegyzetben hivatkozott *Temco*-ügyben hozott ítélet 25. pontját; a C-460/02. sz., *Bizottság kontra Olaszország* ügyben 2004. december 9-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-11547. o.) 41. pontját; a C-232/04. és C-233/04. sz., *Güney-Görres és Demir* egyesített ügyekben 2005. december 15-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-11237. o.) 35. pontját és az előző lábjegyzetben hivatkozott *Liikenne*-ügyben hozott ítélet 35. pontját.

28 – Lásd a C-392/92. sz. *Schmidt*-ügyben 1994. április 14-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-1311. o.) 16. pontját. Kiemelés tőlem.

29 – Lásd a fenti 13. lábjegyzetben hivatkozott *Ny Mølle Kro* ügyben hozott ítélet 19. és 20. pontját.

30 – Lásd a fenti 28. lábjegyzetben hivatkozott *Schmidt*-ügyben hozott ítélet 16. pontját; a fenti 19. lábjegyzetben hivatkozott *Merckx és Neuhuis* egyesített ügyekben hozott ítélet 21. pontját; a fenti 23. lábjegyzetben hivatkozott *Süzen*-ügyben hozott ítélet 17. pontját és a fenti 5. lábjegyzetben hivatkozott *Temco*-ügyben hozott ítélet 25. pontját.

31 – Lásd a fenti 26. lábjegyzetben hivatkozott *Liikenne*-ügyben hozott ítélet 39-42. pontját. Ebben az ítéletben a Bíróság kizárta az irányelv alkalmazását autóbuszvonalak üzemeltetése által nyújtott tömegközlekedési szolgáltatások közbeszerzési eljárás keretében történő átruházására, még akkor is, ha a szerződést elnyerő új fél átvette a korábbi vállalkozó személyzetének jelentős részét, és az ügyfélkör is átruházásra került.

32 – Lásd a fenti 23. lábjegyzetben hivatkozott *Süzen*-ügyben hozott ítélet 21. pontját; a fenti 26. pontban hivatkozott *Hernández Vidal* és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 32. pontját; a fenti 26. pontban hivatkozott *Hidalgo* és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 32. pontját és a fenti 5. pontban hivatkozott *Temco*-ügyben hozott ítélet 26. pontját.

33 – Lásd például a fenti 26. pontban hivatkozott *Liikenne*-ügyben hozott ítéletet és a fenti 26. pontban hivatkozott *Abler* és társai ügyben hozott ítélet 37. pontját.

34 – A C-175/99. sz. *Mayeur*-ügyben 2000. szeptember 26-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-7755. o.) 49. pontja.

35 – 53. pont.

36 – Az ítélet rendelkező része.

megemlíteni, hogy ebben az ítéletben a számos tekintetbe vett tényező közül a Bíróság különösen nagy jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek, hogy a korábban valamely szervezet által végzett tevékenységet és főként e tevékenység azon részét, amely megegyezik az alapeljárás felperesének feladatkörével, a település folytatta.³⁷

31. A fenti rövid áttekintésből nyilvánvalóan kitűnik, hogy a Bíróság annak megállapítása során, hogy a 77/187 irányelv értelmében vett átruházásról van-e szó, lényegében az egyes konkrét esetek értékelésén alapuló megközelítést követett.

32. Ezen megközelítés alkalmazásával a Bíróság, amint azt a korábbiakban La Pergola főtanácsnok már megállapította, kétségtől mentesen fenntartotta „a szempontok használatának megfelelő rugalmasságát a Közösség gazdaságán belül felmerülő különféle helyzetekben”³⁸, ugyanakkor lemondott arról, hogy meghatározza a vállalkozás átruházása fogalmának központi elemét, vagyis minimális tartalmát, amely konkrétan lehetővé tenné egy ilyen átruházás megkülönböztetését az eszközök egyszerű átruházásától, így képlékenyebbé, ugyanakkor kevésbé egyértelművé téve az irányelv által előírt védelem határait.

33. A fentiek bemutatása után most áttérek a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdés vizsgálatára.

C – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

34. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2001/23 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja értelmében egy vállalkozás, illetve üzlet átruházásának tényállása valósul-e meg, ha az új vállalkozó a megszerzett egységek számára nem tartja fenn azok szervezeti önállóságát, hanem azokat fennálló saját szervezeti struktúrájába illeszti. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban foglaltak értelmében a Bundesarbeitsgericht újabb ítélkezési gyakorlata hajlik arra, hogy e körülményekből az eszközök egyszerű átruházására következtessen, és kizárja, hogy az irányelvet átültető nemzeti jogszabály értelmében vett átruházásról lenne szó.

35. Az alapeljárás alperese a Bundesarbeitsgericht ítélkezési gyakorlatára hivatkozva azt állítja, hogy az átruházott egység nem tartja meg identitását, amennyiben az átruházást követően elveszíti szervezeti önállóságát, mivel a megszerzett erőforrásokat a kedvezményezett teljesen új szervezeti struktúrába illeszti. Jelen ügyben a Ferrotron munkaszervezése tevékenységi ágazatok, nem pedig termékkörök szerinti felosztáson alapul, mint az ET-é. Ezen utóbbi munkavállalóit, a Ferrotron által átvett különböző tényezőkhöz hasonlóan, tehát új munkaszervezés alapján illesztették be a kedvezményezett struktúrájába.

36. Eltérő állásponton van ugyanakkor a német kormány és a Bizottság. A Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozva az állítják,

³⁷ – 54. pont.

³⁸ – A fenti 23. lábjegyzetben hivatkozott Süzen-ügyre vonatkozó indítvány.

hogy azt, hogy a 2001/23 irányelv értelmében vett átruházásról van-e szó, átfogó értékelés keretében kell vizsgálni, amely figyelembe vesz valamennyi releváns tényezőt. Az, hogy az átruházott egység megőrzi-e szervezeti önállóságát, csupán egyike az ezen értékelés alapjául szolgáló szempontoknak.

37. Osztom ezen utóbbi álláspontot.

38. Ez az álláspont mindenekelőtt megfelelő egyrészt a Bíróság által mostanáig alkalmazott esetről esetre történő megközelítésnek, másrészt annak, hogy különös jelentőséget tulajdonít annak, hogy minden műveletet az azt jellemző körülmények összességének fényében kell értékelni. Ez a megközelítés módszertanilag összeegyeztethetetlennek tűnik annak kizárásával, hogy vállalkozásnak a 2001/23 irányelv értelmében vett átruházásáról van szó, amely következtetésre akkor jutnánk, ha egyetlen, az átfogó értékelés összefüggéséből kiemelt tényezőt vennénk figyelembe³⁹.

39. Vitathatatlan, hogy általánosságban a szervezeti tényezőnek szerepe van az átruházott gazdasági egység „identitásának” meghatározásában,⁴⁰ és – amint azt a Bíróság a Mayeur-ügyben hozott ítéletében⁴¹ elismerte – a szervezeti tényező

39 – Lásd ebben az értelemben a fenti 28. lábjegyzetben hivatkozott Schmidt-ügyben hozott ítéletet.

40 – Lásd a fenti 23. lábjegyzetben hivatkozott Süzen-ügyben hozott ítéletet és a 26. lábjegyzetben hivatkozott ítélezési gyakorlatot.

41 – Hivatkozás a fenti 34. lábjegyzetben.

meghatározott esetekben olyan tényezők mellett, mint a működés, a finanszírozás, az igazgatás és az alkalmazandó jog szabályai, jellemezhet úgy valamely gazdasági egységet, hogy ezen egység átruházása miatt az e tényezőkben bekövetkezett változás ezen egység identitásának megváltozását okozná.⁴²

40. Mindazonáltal az ítélkezési gyakorlatban számos olyan precedensre akad példa, amelyekben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az átruházott egység szervezeti struktúrájában történt változás⁴³ vagy a munkaszervezés megváltozása⁴⁴ nem zárhatja ki, hogy az irányelv értelmében vett átruházásról van szó, még akkor sem, ha e változások az átruházott egység működtetési módjának radikális átalakításával jártak, amelyek hatással voltak annak lehetőségére is, hogy az átvett alkalmazottak munkaviszonya fenntartható-e a kedvezményezettel.⁴⁵

41. Álláspontjának alátámasztásául az alperes a gazdasági egység ítélkezési gyakorlat által kialakított és a 2001/23 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja által átvett fogal-

42 – 53. pont.

43 – Lásd például a fenti 19. lábjegyzetben hivatkozott Merckx és Neuhuys egyesített ügyekben hozott ítéletet és a C-458/05. sz., Jouini és társai ügyben 2007. szeptember 13-án hozott ítéletet (EBHT 2007., I-7301. o.).

44 – Így például az az elhatározás, hogy a vállalkozás saját maga, személyzete által végzi a helységek takarítását, a munkaszervezés megváltozását eredményezi, de nem kérdőjelezi meg, hogy átruházás valósult-e meg; lásd többek között a fenti 26. pontban hivatkozott Hernández Vidal és társai egyesített ügyekben hozott ítéletet.

45 – Lásd a fenti 34. pontban hivatkozott Mayeur-ügyben hozott ítéletet.

mára hivatkozik, és azt állítja, hogy az átruházott egység kizárólag akkor tartja meg identitását, ha az ezen egységet alkotó személyi és tárgyi tényezők összességét összekötő szervezeti köteléket a kedvezményezett fentartja.

42. A 2001/23 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján ezen irányelv értelmében akkor jön létre átruházás, ha olyan gazdasági egység kerül átruházásra, „amely [...] az erőforrások olyan szervezett csoportja marad, amelynek célja, hogy fő vagy kiegészítő gazdasági tevékenységet folytasson”, és amely az átruházás ellenére megtartja identitását. E rendelkezés ugyanis a szervezeti tényezőre a „gazdasági egység” fogalmát meghatározó és identitását jellemző elemként utal. Ezen utalást álláspontom szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem annyira a vállalkozó által a különböző termelési tényezőkre előírt külön szervezetre, mint inkább ez e tényezők közötti *függőségi és kiegészítő* kapcsolatra utal, amelynek köszönhetően ezek együttesen vesznek részt egy meghatározott gazdasági tevékenység gyakorlásában.

43. Márpedig, ellentétben azzal, amit az alperes állítani látszik, ez a kapcsolat nem szűnik meg feltétlenül az átruházott egységnek a kedvezményezett struktúrájába történő beillesztésével, amely utóbbi szervezetének méretét és/vagy jellemzőit tekintve eltér az átadóétól.

44. Más szóval az átruházott egység identitása megtartásának nem a „szervezeti önál-

lóság”, vagyis az alperes értelmezésében a strukturális önállóság megőrzése a feltétele, hanem inkább az, hogy fennmaradjon az egyes átruházott tényezők közötti funkcionális és rendeltetésen alapuló kapcsolat, amely meghatározott gazdasági tevékenység folytatása céljából lehetővé teszi az új vállalkozó számára ezen utóbbiak használatát, még eltérő szervezeti struktúrába illeszkedve is.

45. Az alapügy tárgyát képező tényállás esetében a Ferrotron bizonyos termékek előállítására és forgalmazására céljából szervezett tényezők összességét vásárolta meg, és, ellentétben az alperes képviselőjének a tárgyalás során tett kijelentésével, e művelet nem korlátozódott a Ferrotron létszámának növelésére, hanem azt is lehetővé tette számára, hogy a vállalkozás által korábban már kínált termékeket új termékkel egészítse ki. Nem vitatott továbbá, hogy a Ferrotron folytatta a korábban az ET által végzett tevékenységet, és felhasználta az ezen utóbbitól vásárolt, személyi, tárgyi és immateriális tényezők szervezett egységét, noha az átvett alkalmazottakat az alperes struktúrájába illesztették, és feladataikat a korábbitól teljességgel eltérő szervezeti keretben látják el.

46. Ilyen körülmények között joggal vélhetjük úgy, hogy a munkaszervezést érintő változások ellenére az átruházást követően nem szűnt meg a Ferrotron által megvásárolt egyes elemek között fennálló kapcsolat, amely által ezek „erőforrások olyan szervezett csoportj[ának]” tekinthetők, „amelynek célja, hogy [...] gazdasági tevékenységet folytasson”. Másrészt az a körül-

mény, hogy külön szerződéses kikötésbe foglalták, hogy az átruházást követő két év folyamán az ET a Ferrotron rendelkezésére bocsát további szakképzett munkaerőt is, amennyiben az átvett személyzet nem állna rendelkezésre, vagy másodlagosan, gondoskodik a Ferrotron személyzetének képzéséről, egyértelműen azt mutatja, hogy maga a kedvezményezett is elismeri az egyes megvásárolt termelési tényezők között fennálló függőségi viszonyt és annak szükségességét, hogy ez a kapcsolat az átvett tevékenység folytatásának érdekében fennmaradjon.

47. A nemzeti bíróság feladata ugyanakkor, hogy elvégezze a szükséges vizsgálatokat annak megállapítása érdekében, hogy a szóban forgó műveletet jellemző valamennyi körülmény és az egyes releváns tényezők, köztük a fent pontosított értelemben vett szervezeti tényező figyelembevételével,⁴⁶ a jelen esetben az átruházott egység az átruházást követően megtartotta-e identitását, amint azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata megköveteli.

48. Az alperes úgy véli végezetül, hogy abban az esetben, amennyiben a gazdasági egység az átruházást követően elveszíti szervezeti önállóságát, a 2001/23 irányelv által kitűzött cél, vagyis az átruházással érintett alkalmazottak munkaviszonyának védelme, nem lenne minden esetben elérhető. E vonatkozásban az alperes hangsúlyozza, hogy a Ferrotron által tervezett új munkaszervezeti

rendben nincs olyan feladatkör, amely megfelelné a D. Klarenberg által az ET-ben betöltött posztoknak.

49. A Ferrotron érvéhez bizonyos szempontból hasonló érvet terjesztett elő a Francia Köztársaság a Mayeur-ügyben hozott ítélethez⁴⁷ vezető eljárásban. Annak kizárását alátámasztandó, hogy a 77/187 irányelv értelmében vett átruházásról van szó, a francia kormány megjegyezte többek között, hogy a nemzeti jog alapján azon közigazgatási szervnek, amely valamely magánjogi jogi személy által gyakorolt tevékenységet vesz át, kötelessége az ezen utóbbi személy által kötött magánjogi munkaszerződéseket megszüntetni. A Bíróság úgy vélte, hogy az, ha nem lehetséges a munkaszerződések fenntartása a kedvezményezettrel, nincs befolyással az átruházás megvalósulásának megállapítására. A Bíróság megállapította, hogy a munkaszerződések megszüntetésére vonatkozó kötelezettség a 77/187 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében közvetlenül az átruházásból eredően megváltoztatja a munkafeltételeket a munkavállaló hátrányára, így a munkáltatót terheli a felelősség a munkaszerződés megszűnéseért.⁴⁸

50. Elemzésem végén hadd tegyek egy utolsó észrevételt. Az átruházás azon esetét, amelynek tárgya nem egy teljes vállalkozás, csupán annak része, kifejezetten említi a 2001/23 irányelv, amely az általa előírt különleges védelmet kiterjeszti az ilyen műveletekkel érintett munkavállalókra. Pontosán

46 – Lásd a 42–44. pontot.

47 – Hivatkozás a fenti 34. lábjegyzetben.

48 – 56. pont.

ez az az eset, amikor az átruházás és a termelési tényezők egyszerű elidegenítése közötti demarkációs vonal egyre keskenyebbé válik, még inkább megnehezítve ezzel azon kritériumok meghatározását, amelyek lehetővé teszik a két eset közötti különbségtételt, növelve azon tényállások 2001/23 irányelv hatálya alól történő kizárásának kockázatát, amelyek rendeltetésük szerint ugyanakkor e hatály alá tartoznának. Márpedig, amennyiben az átruházott elemeknek a kedvezményezett szerkezeti struktúrájába történt illesztése önmagában is elegendő lenne az irányelv értelmében vett átruházás kizárásához, különösen nehéznek bizonyulna ugyanezen irányelv alkalmazhatóságát elismerni valamely vállalkozás vagy üzlet egy részének átruházása esetén, amikor a szóban forgó

művelet tárgya, a jelen esethez hasonlóan, tevékenységi kör olyan vállalkozások között történő átruházása, amelyek ugyanazon a piacon működnek, és amelyeknek megvan a saját szervezeti struktúrája.

51. A fenti megfontolások összességéből az következik, hogy az a körülmény, hogy a vállalkozás, illetve üzlet egy átruházott részét az új munkáltató a vállalkozás, illetve üzlet nem szervezetileg önálló részeként működteti tovább, önmagában nem elegendő annak kizárásához, hogy a 2001/23 irányelv értelmében vett átruházásról van szó.

IV – Véggövetkeztetések

52. A fenti indokok alapján azt javaslom, hogy a Bíróság az alábbi választ adja a Landesarbeitsgericht Düsseldorf által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre:

„A munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv 1. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontját akként kell értelmezni, hogy nem zárja ki az átruházás elismerését az a körülmény, hogy a vállalkozás, illetve üzlet egy átruházott részét az új munkáltató a vállalkozás, illetve üzlet nem szervezetileg önálló részeként működteti tovább, amennyiben az átruházott egység megtartja identitását.”